

Kroniek

H.J.C.C.J. Wilschut

Waar is de schroom?

Liever had ik dit onderdeel van de Kroniek ongeschreven gelaten. Op 20 september jl. vond in Zwolle een landelijke openbare vrijmakingsvergadering plaats. Zo'n vijf- tot zeshonderd aanwezigen hoorden dr. P. van Gulp een 'Akte van Vrijmaking of Wederkeer' voorlezen. Zowel het ND als het RD van 22 september 2003 deden er verslag van. Zelfs TROUW van dezelfde datum gaf er aandacht aan. Rond deze vergadering is inmiddels al heel wat publiciteit geweest. Meer dan mij lief is eigenlijk. Zo'n verheffende aangelegenheid is het nou ook weer niet. Daarom had ik er liever niet over geschreven. Maar deze vrijmakingsactie hoort bij de kerkelijke actualiteit. Daar kan ons blad niet stilzwijgend aan voorbijgaan.

Onbeschroomd

De bezwaarde broeders en zusters die zich scharen achter de leiding van dr. S. de Marie en dr. P. van Gulp, weten het zeker: het zit helemaal mis met de Gereformeerde Kerken in Nederland. De situatie is zelfs nog ernstiger dan in 1944. Deze kerken kun je moeilijk nog als ware kerken aanmerken. En dan past er maar één oplossing: je vrijmaken. Om kerk te blijven. Zeg vooral niet dat men zich afscheidt. Niets daarvan. Men zet de Gereformeerde Kerken in Nederland voort. Vandaar ook een vrijmakingsvergadering en een Akte van Vrijmaking of Wederkeer. De geschiedenis herhaalt zich. De wettige erfgenamen van '1944' zijn rond dr. De Marie en dr. Van Gulp te vinden.

Wat hierbij opvalt, is dat men geen enkele schroom lijkt te kennen. Alles wordt getrokken in het klimaat van de laatste ernst. Binnen de Gereformeerde Kerken wordt afgeweken van het goddelijk Woord. Als het gaat om het schriftgezag. Als het gaat om de echtscheiding. Er worden onscriptuurlijke liederen toegelaten. De secularisatie krijgt alle ruimte. En dan het zoeken naar eenheid met de christelijke gereformeerden en Nederlands gereformeerden. Er deugt allemaal niets van. En de GS Zuidhorn heeft er eigenlijk niets tegen gedaan. Integendeel zelfs. De GS Leusden wees al allerlei bezwaren af en bezwoer vrede, zonder dat er werkelijk vrede was. En de GS Zuidhorn sprong - ondanks alle klemmende verzoeken daartoe - niet in de bressen die het kerkelijke leven, het inmiddels uitgeholde gereformeerde leven, al hadden veroorzaakt.

Voor de duidelijkheid, de laatste twee regels van bovenstaande alinea zijn - zonder direct citaat te zijn - inhoudelijk ontleend aan de openingsrede (door mij van internet geplukt) van dr. De Marie op 20 september in Zwolle, met als thema 'Om de ware vrede'. Valse profetie heeft kerkverwoestend gewerkt. Dus moet je gehoorzaam de vrede zoeken en bewaren in kerkreformatie. Weg met het gepleister met loze kalk! Zelfs J. Kamphuis blijkt een valse profeet geworden te zijn.

Inderdaad, men kent geen enkele schroom. Men meent voor de goede zaak te staan en neemt daarbij geen blad voor de mond. Zoals men de stoere woorden ook omzet in daden. Er vormen zich nieuwe vrijgemaakte gemeenten. Zo is de weg van de Here! Op dat punt kent men geen enkele twijfel of voorbehoud. Vandaar dat dr. De Marie zijn toespraak lardeert met een grote reeks tekstverwijzingen. Men heeft het Woord achter zich. Men heeft de Here achter zich. Meent men.

Gods naam

In de week dat ik deze Kroniek schrijf, bereid ik mij tevens voor op de catechismusprediking over zondag 36 HC. Een mens mag Gods naam niet ijdel gebruiken. Niet voor niets hebben we met Gods *heilige* naam te maken. Die naam wil dan ook geheiligd zijn in eerbied en ontzag, 'zodat Hij door ons naar waarheid beleden en aangeroepen en in al onze woorden en werken geprezen wordt'.

Eerbied voor Gods naam. Dat vraagt geestelijk onderscheidingsvermogen. Om met die naam niet onze ideeën en acties te legitimeren. God wil het!, riep de paus uit bij de kruistochten. 't Was ijdel gebruik van Gods naam. In de naam van God werd een Maarten Luther buiten de kerk geworpen. De banbul begon met een citaat uit de psalmen.... Onder aanroeping van Gods naam werden Schilder en Greijdanus en vele anderen in de (echte) vrijmakingstijd geschorst en afgezet. Door mensen die serieus meenden daarmee God te dienen. En die toch tegen God ingingen en - onbedoeld - zijn heilige naam ijdel gebruikten.

Wie dat beseft, wordt voorzichtig. Je kunt niet zo maar Gods heilige naam aan eigen inzichten verbinden, hoe vroom bedoeld ook. En al helemaal niet, wanneer je met een beroep op Gods naam meent daaraan kerkelijke consequenties te moeten verbinden. Dan moet het inderdaad zonneklaar zijn dat de kerk valse kerk is geworden.

Ongetwijfeld zijn de bezwaarde broeders en zusters dit met mij eens. Alleen zullen zij er meteen bij zeggen: zo zonneklaar liggen de zaken ook. Ik ben zo vrij daarachter grote vraagtekens te zetten. Het is niet waar, dat de kerken ruimte geven aan schriftkritiek. Jazeker, ook ik heb de nodige vragen bij en kritiek op de bijdragen van drs. Doedens en drs. De Bruijne in WOORD OP SCHRIFT. Maar wie hier schriftkritiek meent te signaleren, moet die kwestie langs de kerkelijke weg aan de orde stellen. Dan ben je niet klaar met een protest bij de curatoren van de TU te Kampen. Dan dien je je tot de kerkelijke vergaderingen te richten. Ik kan me niet herinneren dat bezwaarden die weg tot aan de GS gegaan zijn. Dan ben je - hoe dan ook - met een vrijmaking prematuur. Het is niet waar, dat binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland het vierde gebod buitenspel is gezet. Ik aarzel niet om dat laster te noemen. De kerken hebben geweigerd zich op één interpretatie van dit gebod vast te leggen. Dat is wat anders. Niet het gebod als zodanig, maar de invulling van dit gebod is voorwerp van discussie en studie. Waarom trouwens niet het rapport van studiedeputaten afgewacht? Het is niet waar, dat in de kerkelijke praktijk rond de echtscheidingsproblematiek de hand gelicht mag worden met het zevende gebod. Welke indringende vragen er ook te stellen zijn bij het rapport dat op de GS Zuidhorn gediend heeft ten aanzien van de echtscheiding, de praktijk ervan kon wel eens strakker uitvallen dan vaak nu het geval is. Zo kan ik nog even doorgaan. Ook als het gaat om de contacten met christelijke gereformeerden en Nederlands gereformeerden, of om de liturgische ontwikkelingen. Over heel de linie is het gesprek nog mogelijk en gaande.

Even voor de duidelijkheid, ik beweer niet dat er binnen de Gereformeerde Kerken geen reden is tot zorg. Ik heb het eerder in ons blad aangegeven: op onderdelen delen we de zorgen van de bezwaarde broeders en zusters. Als het gaat om de omgang met de kerkelijke afspraken en regels. Als het gaat om kerkelijk denken. En jawel, de secularisatie grijpt verwoestend om zich heen. Begrijpelijk is ook de vervreemding die wordt opgeroepen door een soms al te onstuimige liturgische vernieuwing. Maar dat is wat anders dan dat de kerken doortocht verlenen aan valse profetie. Laat staan dat de kerken ware profetie onmogelijk zouden maken en ware profeten uitwerpen. Bij bovenschriftuurlijke gewetensbinding wordt vrijmaking onvermijdelijk. Maar daarvan is nu geen sprake. Terecht heeft J. Kamphuis daarop gewezen in het ND van 19 september 2003. Dan is er inderdaad een breekpunt bereikt. Niet eerder.

Het zal mij wel weer honende taal opleveren. De reactie in ons blad op de ‘oproep tot reformatie’ werd afgedaan met de opmerking: dr. Wilschut zoekt het veilige midden van de kerk. Het zij zo. Mij drijft wat anders: een heilig respect voor Gods heilige naam. Die je niet zomaar mag verbinden aan eigen inzichten. Laat mij eerlijk zijn: ik heb mij gestoord aan de manier waarop bezwaarden als dr. Van Gurp en dr. De Marie aan hun grote woorden de woorden van de Schrift verbinden. Waar is hier de heilige schroom gebleven?

Gods kerk

Die vraag klemmt temeer, wanneer je nagaat wat volgens Schrift en belijdenis de kerk van God is. Niet een club van gelijkgezinden. Maar van christgelovigen. Wij zitten niet bij elkaar omdat we dezelfde visie delen. Maar omdat we in dezelfde God geloven. Dan zijn er bijbelse grenzen, waarbinnen je met elkaar hebt te blijven. Vandaar de belijdenis van de kerk. Maar binnen die grenzen mag er ruimte zijn voor verschil in mening en beleving. Dan kunnen er ernstige meningsverschillen zijn, principieel geladen discussies. Denk aan de zwakken en de sterken te Rome. Ieder was van eigen gelijk overtuigd. Ieder had ook een eigen geloofsmotief: men deed het om en voor de Here. Als je dat van elkaar accepteert, dan zie je meteen waar je elkaar vindt: in je liefde tot de Here. Dan wordt de achterliggende kwestie meteen minder belangrijk. Zolang je de grenzen van de bijbelse leer niet overschrijdt.

Opnieuw, ik neem aan dat de bezwaarde broeders en zusters dit hartroerend met mij eens zullen zijn. Om vervolgens te zeggen: op dit moment worden die grenzen juist overschreden. Valse profetie! Maar ’t zal nog een hele toer worden om dat bij de genoemde punten overtuigend aan te tonen. Laat men toch niet eigen gelijk of eigen vermeend gelijk verabsoluteren! Ook hier geldt: waar is de schroom?

Diezelfde vraag stel ik ook in omgekeerde richting. Ik heb weinig bewondering voor de cynische toon die in sommige ingezondens in het ND werd aangeslagen. Om nog maar te zwijgen over de actie die op 20 september in Zwolle werd ondernomen (roepen vanaf de preekstoel, flyers met de oproep: Vertrekt alsjeblieft!). Al ben ik het hartgrondig met de vrijmakingsactie van dr. Van Gurp en dr. De Marie oneens, het gaat wel om broeders en zusters, hoezeer ook het kerkelijke spoor bijster. Liefdeloosheid in de toonzetting is eveneens een blijk van onbeschroomdheid, van een overmaat aan overtuiging van eigen gelijk. Hier past terughoudendheid in het protest.

Schaamte

Overzie ik het geheel, dan voel ik een stuk schaamte. Dit gebeurt dus wel binnen kerken waarvan ik lid ben. Waarbinnen ik zelfs ambtsdrager ben. Even ongelukkig gezegd: dit gebeurt binnen ‘mijn’ kerk. Dus draag ik medeverantwoordelijkheid. Dan schaam ik mij voor de Here. Wat moet Hij hiervan een verdriet hebben! Dan schaam ik mij naar mijn medebroeders en -zusters toe, met name naar onze jeugd toe. Wat een schrijnende vertoning. Ik schaam mij ook naar buiten toe. Onze binnenkerkelijke moeiten geeft de buitenwereld reden om te smalen. Over ‘die vrijgemaakten’ die hun zoveelste scheuring beleven. Die de vrede maar niet weten te bewaren. Die smaadt raakt ten diepste de Heer van de kerk. We belijden toch dat wij *zijn* huis zijn? Ons gekrakeel kan belemmeringen opwerpen voor de goede boodschap, waarvoor wij hebben te staan. Dat geeft mij heel veel schroom om over deze situatie te schrijven. Ik ervaar elk woord als een woord te veel. En toch kan ik er niet omheen. Kyrie eleison. Heer, ontferm U over ons!

Afgesloten 25 september 2003.